

En stjärnminut

intervju: Robert Cumming

Katja Aglert vill slå ett slag för stjärnhimlen genom att släcka ner en av planetens mest upplysta platser.

Konstnären Katja Aglert har ett mål – hon vill släcka alla reklamskyltar på Times Square i New York under en minut. *Populär Astronomi* mötte henne på Stureplan i djupaste Stockholm, på en av årets ljusaste dagar för att ställa några frågor om konst, ljus och mörker.

En minut av mörker

PA: Hur började projektet?

– Utgångspunkten var min research kring ljusföroreningar och jag tänkte: Vad skulle hända om man släckte Times Square en minut? Hur skulle det se ut? Skulle skyltarna bli helt svarta, hur skulle husbyggnaderna och arkitekturen förändras? Idén blev projektet "A Starry Minute" som refererar till "en tyst minut".

– Den här minuten blir en koncentrerad upplevelse som förändras då man tänder på igen. Den rörelsen och kontrasten är väldigt starkt kommunikativt.

– Det finns många anledningar till varför man gör en handling för att påverka nånting. Ljuset är utgångspunkten, och det anknyter till områden som ekologi och astronomi, vår tids rädsla för mörker, hälsa, och ljusdesign.

PA: Hur ser natthimlen ut över New York?

– År 2007 filmade jag Times Square som research. I upptagningen kunde jag se att himlen över Times Square var som en rosa-grå hinna. Det var en aha-upplevelse.

– Times Square är den mest upplysta platsen på jorden; ljuset ligger som ett enormt filter över platsen. Som kontrast undrade jag var man kan hitta helt mörka himlar idag. Till exempel finns Esrange utanför Kiruna, där det är artificiellt kontrollerat mörkermässigt, som en kontrast till Times Square som är artificiellt ljussatt.

Ett intresse för ljus

PA: Varför ville du göra konst av det här?

– Det som triggat mig är ofta en observation över något i samhället och en tanke om att "Det här är inte rätt". Jag vill kanalisera en tanke eller en åsikt genom att förskjuta fokus lite grann, visa på ett annat perspektiv och förmedla det till betraktaren.

– När man jobbar med sådant här kommer man in på miljoner områden. Jag har ibland tänkt att jag borde bli sociolog eller astronom eller något annat, men som konstnär har jag friheten att göra det på mitt sätt. Jag tror på konstnärlig praktik som en kanal att förmedla perspektiv som andra praktiker inte kan.

PA: Ljuset är väl också viktigt för dig.

– Jag har alltid varit fascinerad av ljus, men det har aldrig varit involverat direkt i min konst. När jag fick reda på det här med ljusföroreningar blev jag engagerad. Det var en paradox att något så vackert som ljus kunde vara dåligt för miljön.

PA: För vissa konstnärer är processen, medieuppmärksamhet och debatt lika viktiga som själva konstverket. Hur viktigt är det för dig att A Starry Minute faktiskt genomförs?

– Det är väldigt viktigt att det blir av. Det är inte bara idén eller processen som är angelägen.

Himlen över Roslagen

PA: Vad har du för förhållande till natthimlen?

– Jag har minnen om hur Vintergatan såg ut när jag var liten. På Vätö i Norrtäljes skärgård, på 1970-talet hade mina föräldrar ett lantställe. Där såg jag den, på vintern tror jag att det måste ha varit. Jag minns en väldigt mörk himmel och det här enorma dammbandet. Jag kunde inte fatta att det var stjärnor. Att det var en gata dessutom gjorde att man kunde som barn fantisera alla möjliga saker utifrån den. Jag tycker att det är betydelsefullt för alla att få det perspektiv som natthimlen ger.

– Att så många nuförtiden inte sett Vintergatan och stjärnhimlen tror jag påverkar människor på ett negativt sätt. Jag misstänker att i vissa städer finns det människor som tror att det inte ens existerar en stjärnhimmel. Den ger upplevelsen av att vi är på en planet. Det har betydelse för hur vi ser på världen.

– Jag tycker inte att vi kan fortsätta att lysa upp resten av jorden. Det är likadant med ekologiska system och arter som utrotas. Det försvinner 30 000 arter varje år. Det är rent ut sagt för jävligt!

– Om natthimlen skulle försvinna, då blir det lite klaustrofobiskt för oss människor. Visst skulle det vara mycket värre att förlora allt det andra. Men man måste ju börja nånstans! Jag som konstnär vill försöka påvisa viktiga saker i världen.

Mörker och döden

PA: Hur tänker du kring behovet av en upplyst värld?

– Det var en som sa till mig, "Det du pratar om, det är folk rädda för". Det kan vara lika läskigt att tänka på rymden som att tänka på döden. Mörker är en förutsättning för att se – till exempel stjärnhimlen. Men folk likställer mörker, döden och universum. Allt som vi laddar in som positiva kvalitéer handlar om det ljusa.

– Det behöver inte vara på det sättet. På Roppongi Hills i Tokyo har ljusdesigngurun Kaoru Mende velat "göra vårt bästa" för att ljussätta, med ljuset integrerat i arkitekturen. De mörka platserna är ljussatta så att det blir en magisk upplevelse.

Praktisk framgång

PA: Hur ska det gå till rent praktiskt att släcka alla reklamskyltar på Times Square?

FOTO: ROBERT CUMMING

– Visst är det svårt, men projektet har fått positiv respons. Jag har pratat med alla möjliga instanser: företag, myndigheter och konstorganisationer som jobbat med liknande stora händelser. Det är inga som har sagt att det är omöjligt.

– Vad som är komplicerat är logistiken. Man måste komma överens om en tid som funkar för alla. Sist jag räknade var det 120 skyltar som ska släckas, och sedan dess har det tillkommit några.

Inga stjärnor

PA: Ska du se till att göra A Starry Minute vid rätt väder och rätt årstid, för att man verkligen ska ha en chans att se stjärnorna?

– Jag tror inte man ser stjärnorna ändå. A Starry Minute är en konceptuell handling som påverkar det arkitektoniska landskapet och förhoppningsvis väcker folks tankar.

PA: Du tror inte att folk blir besvikna när Vintergatan inte framträder i all sin prakt över hustaken?

– Nej, jag garanterar att det blir intressant och till och med kraftfullt. Cirka 80 procent av neonskyltarna rör sig. Tänk dig bara att se den rörelsen stanna i så stor skala. Det är ändå åtta kvarter och två avenyer. ★

Du kan följa Katja Aglert och arbetet med A Starry Minute på www.katjaaglert.com